

En forøgelse af jobgevinsten med 1000 kr. om måneden via jobfradrag betyder provenutab på 30 mia. kr.

I dette notat beregnes det, hvordan man kan øge jobgevinsten for kontanthjælpsmodtagere (og alle andre) med 1.000 kr. om måneden. Baggrunden er, at der i en række tilfælde er problemer med incitamentet til at arbejde. Ser man f.eks. på en enlig kontanthjælpsmodtager med et eller to børn, udgør gevinsten ved at tage et ufaglært arbejde ca. 1.000 kr. om måneden (50 kr. om dagen). Det er ikke meget. Det fremføres ofte, at man kan øge jobgevinsten ved at forhøje jobfradraget. Hvis gevinsten ved et ufaglært job i forhold til kontanthjælp skal øges med 1000 kr. om måneden, så kræver det, at jobfradraget øges fra 4,4 pct. til 21,7 pct. Provenutabet udgør ca. 30 mia.kr. eller 1½ pct. af BNP. Et provenutab af denne størrelsesorden kan f.eks. finansieres ved, at man reducerer antallet af offentligt ansatte med 60.000 personer. Frem for at øge jobfradraget kan man vælge at tilpasse kontanthjælps-niveauet for alle familietyper, så gevinsten ved at tage et ufaglært job på fuld tid til 110 kr. i timen altid udgør minimum 2.000 kr. om måneden. Det vil ikke være i alle tilfælde, at kontanthjælpen skal reduceres, da en del kontanthjælpsmodtagere har en jobgevinst på over 2.000 kr. om måneden (f.eks. enlige uden børn). Dermed kan et eventuelt råderum til lavere skat reserveres til at lette topskatten. Det er rationelt ud fra en betragtning om, at jobfradraget er relativt ineffektivt til at øge arbejdsudbuddet sammenlignet med lavere topskat (målt ud fra stigningen i arbejdsudbuddet pr. mia. kr. skattelettelse).

Utilstrækkelige incitamentter til at arbejde i dag

På det danske arbejdsmarked er der i en række tilfælde problemer med incitamentet til at arbejde. Ser man f.eks. på en enlig kontanthjælpsmodtager med et eller to børn, udgør gevinsten ved at tage et ufaglært arbejde ca. 1.000 kr. om måneden (50 kr. om dagen). Herudover har rigsstatistiker Jan Plovsing, Danmarks Statistik, dokumenteret, at 46 pct. af de arbejdsmarkedsparete kvinder ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet¹. En af forklaringerne kan være, at incitamentet til at tage et arbejde er beskedent.

Tabel 1. Kontanthjælpsmodtagere, der ifølge eget udsagn ikke er til rådighed for arbejdsmarkedet

	Mænd	Kvinder	I alt
Antal interviewede 2007-2011	444	465	909
Andel der ikke står til rådighed	23%	46%	35%

Kilde: Danmarks Statistik (<http://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2011-12-14-kronik-kontanthjaelp.aspx>)

På den baggrund kan der argumenteres for, at man skal øge forskelsbeløbet ved at være i beskæftigelse frem for på kontanthjælp. F.eks. kan man øge forskelsbeløbet med 1.000 kr. om måneden ved at være i beskæftigelse. For en enlig kontanthjælpsmodtager med et eller to børn vil der således ske en fordobling i gevinsten ved at tage et ufaglært arbejde (fra ca. 1.000 kr. om måneden til ca. 2.000 kr. om måneden). Det kan nås ved at øge jobfradraget eller ved at sænke kontanthjælpen².

¹ Jan Plovsing, Danmarks Statistik: <http://www.dst.dk/da/Statistik/bagtal/2011-12-14-kronik-kontanthjaelp.aspx>.

² Cepos-notat d. 12-12-2011: "Enlige kontanthjælpsmodtagere med børn tjener under 1.000 kr. om måneden eller 50 kr. pr. arbejdsdag ved at arbejde"

Dyrt at forbedre incitamenter gennem øget jobfradrag

Skal forskelsbeløbet øges med 1.000 kr. om måneden (12.000 kr. årligt), kan det ske ved at øge jobfradragssatsen fra 4,4 til 21,7 pct. og ved, at det maksimale fradrag øges med ca. 37.000 kr. Skatteværdien af beskæftigelsesfradraget udgør 32,7 pct. i 2012. Det nye jobfradrag konstrueres, så en fuldtidsbeskæftiget ufaglært til 110 kr. i timen får det fulde nye fradrag ved en årsindkomst på ca. 212.000 kr. Dermed fås en stigning i rådighedsbeløbet på 12.000 kr. om året eller 1.000 kr. om måneden.

Provenutabet ved en sådan stigning i jobfradraget er betydeligt, svarende til ca. 30 mia. kr. eller 1½ pct. af BNP. Når provenutabet bliver så stort skyldes det grundlæggende, at næsten alle beskæftigede skal have jobfradraget på 12.000 kr. årligt (da langt de fleste på arbejdsmarkedet har en løn, der er identisk med eller højere end lønnen for en ufaglært arbejder). Et provenutab af denne størrelsesorden kan f.eks. finansieres ved, at man reducerer antallet af offentligt ansatte med 60.000 personer.

Tabel 2. Jobfradraget nu og ved opnåelse af det gyldne princip om minimum 2.000 kr. i merindtægt ved beskæftigelse

	Beskæftigelsesfradragssats (pct.)	Maksimal grænse for beskæftigelsesfradrag (kr.)
Nu	4,4	14.100
Ved skattereform	21,7	51.000

Kilde: Skatteministeriet, Beskæftigelsesministeriet samt egne beregninger

Indkomstaftapning af jobfradrag ingen løsning - giver højere marginalskat

Det fremføres fra tid til anden, at man kan indkomstaftappe jobfradraget over en vis indkomstgrænse. Her er problemet, at denne indkomstaftapning vil medføre øget sammensat marginalskat for dem, der har en indkomst i det indkomstinterval, hvor beskæftigelsesfradraget aftrappes. For den persongruppe, der bliver berørt af indkomstaftapningen, vil der være et incitament til at arbejde færre timer. Den danske lønspredning er meget beskeden, og derfor vil en indkomstaftapning berøre relativt mange personer. Herudover vil en sådan indkomstaftapning også gøre skattesystemet mere kompliceret.

Lavere kontanthjælp kan give ekstra arbejdsudbud

Frem for at øge jobfradraget kan man vælge at tilpasse kontanthjælps-niveauet for alle familietyper, så gevinsten ved at tage et ufaglært job på fuld tid til 110 kr. i timen altid udgør minimum 2.000 kr. om måneden. Dermed kan et eventuelt råderum til lavere skat reserveres til at lette topskatten. Det er rationelt ud fra en betragtning om, at beskæftigelsesfradraget er relativt ineffektivt til at øge arbejdsudbuddet sammenlignet med lavere topskat (målt ud fra stigningen i arbejdsudbuddet pr. mia. kr. skattelettelse). Hvis arbejdsudbuddet skal øges med 7.000 personer gennem lavere topskat (topskatten reduceres fra 15 til 7½ pct.) udgør provenutabet 3,3 mia.kr. (efter adfærdseffekter og tilbageløb). Skal man opnå samme effekt på arbejdsudbuddet igennem højere beskæftigelsesfradrag udgør provenutabet 7,0 mia.kr. (efter adfærdseffekter og tilbageløb)³.

³ Cepos-notat d. 19-12-2011: "Forskellige skatteinstrumenters påvirkning af arbejdsudbud og velstand"

Appendiks

Husstandsøkonomi for enlige med hhv. 0, 1 og 2 børn på kontanthjælp (personen har modtaget kontanthjælp i mindre end 6 måneder) og ved beskæftigelse til 110 kr./time						
Arbejdstimer/uge	Ingen børn		1 barn		2 børn	
	<i>Kontant-hjælp</i>	<i>Fuldtids-arbejde</i>	<i>Kontant-hjælp</i>	<i>Fuldtids-arbejde</i>	<i>Kontant-hjælp</i>	<i>Fuldtids-arbejde</i>
	0 timer	37 timer	0 timer	37 timer	0 timer	37 timer
A-indkomst	0	211.624	0	211.624	0	211.624
Kontanthjælp	120.528	0	160.140	0	160.140	0
Indkomst i alt	120.528	211.624	160.140	211.624	160.140	211.624
Arbejdsmarkedsbidrag	0	16.843	0	16.843	0	16.843
Skat	27.089	48.256	41.275	47.956	40.975	47.656
Indkomst efter skat	93.439	146.524	118.865	146.824	119.165	147.124
Husleje	41.880	41.880	62.220	62.220	62.220	62.220
Vand, varme, el	9.600	9.600	12.480	12.480	12.480	12.480
ATP, A-kasse, fagforening	0	10.830	0	10.830	0	10.830
Forældrebetaling til dagtilbud	0	0	0	0	0	0
Samlede udgifter	51.480	62.310	74.700	85.530	74.700	85.530
Boligstøtte	6.288	6.288	32.016	25.968	37.332	32.160
Børnetilskud	0	0	41.320	41.320	74.048	74.048
Særlig støtte	13.992	0	0	0	0	0
Rådighedsbeløb*	62.239	90.502	117.501	128.582	155.845	167.802
Rådighedsbeløb pr. md.*	5.187	7.542	9.792	10.715	12.987	13.984
Forskelsbeløb	2.355		923		997	

Kilder: Arbejdsmarkedsstyrelsen og Beskæftigelsesministeriet